

V důsledku vyššího zájmu o některé školy a nedostatečné kapacity škol stanovují ředitelé škol konkrétní kritéria přijetí do 1. ročníku základního vzdělávání. Školský zákon ukládá řediteli spádové školy povinnost přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu, a to do výše povoleného počtu žáků uvedeného ve školském rejstříku. Kritéria přijetí mimo spádovosti školský zákon nestanovuje. Jednotlivá kritéria byla při inspekční činnosti posuzována podle zásady rovného přístupu ke vzdělávání, plně v souladu se zmíněným doporučením veřejné ochránčyně práv.

Kritéria přijetí před dobou zápisu zveřejnilo 67,8 % ředitelů základních škol. V ostatních školách (necelá třetina) nebylo nutné kritéria přijetí vytvářet a zveřejňovat, protože z důvodu dostatečné kapacity byly u zápisu přijímány všechny děti.

Základním zákonným kritériem přijetí u zápisu dětí do 1. ročníku je spádovost. Třetina škol, které byly při inspekční činnosti navštíveny, měla kromě spádovosti i jiná kritéria přijetí. Nejčastějším jiným kritériem pro přijetí dítěte po spádovosti bylo vzdělávání staršího sourozence ve škole (75,7 % škol),⁴ dále měly přednost děti s odkladem povinné školní docházky (21,5 %) a hrála roli i vzdálenost bydliště od školy (17,8 %). V několika případech se jako kritérium objevilo zaměstnání rodiče ve škole (5 škol). Takové kritérium sice nemusí být nutně v rozporu se zákonným požadavkem na rovný přístup ke vzdělávání, nicméně lze jej jednoznačně považovat za nevhodné. Tato skutečnost byla s řediteli dotčených škol probrána.

Ve 4 školách bylo kritériem datum (pořadí) přijetí přihlášky, což je v rozporu se zákonem, neboť zákonní zástupci dětí mají pro podávání přihlášek stanovený termín vždy od 15. ledna do 15. února a datum přijetí přihlášky by pak bylo s ohledem na výše uvedené právo nepřipustně omezující. Nesoulad kritérií se zákonem byl dále zjištěn ve 3 školách – ve 2 školách kritéria neobsahovala přednostní přijetí žáků s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu a v 1 škole byla zjištěna diskriminace podle pohlaví (rovnoměrné zastoupení dívek a chlapců ve třídě). Po upozornění Českou školní inspekcí ředitelka školy diskriminační kritérium odstranila, a to ještě před vlastním zahájením zápisů v dané škole, k diskriminaci tudíž nedošlo.

Nevhodná kritéria a kritéria, která byla přímo v rozporu se zákonem, byla s řediteli dotčených škol v průběhu inspekční činnosti a při závěrečném rozhovoru rozebrána. Daným školám pak byla také uložena lhůta pro přijetí opatření k nápravě zjištěného nedostatku.

Při inspekční činnosti bylo zjištěno, že u 7,6 % škol nesplnil obecní úřad svou povinnost dle § 36 odst. 8 školského zákona a neposkytl školám seznam dětí, pro které je daná škola spádová. Těmto školám poskytly seznamy mateřské školy nebo si je školy vytvořily samy či ve spolupráci s rodiči. Ve většině případů se jednalo o menší obce. Česká školní inspekce následně dotčené obce na jejich zákonnou povinnost v rámci poskytování metodické podpory upozornila.

V souvislosti se zvýšeným počtem dětí, které vstupují do základního vzdělávání, se zřizovatelé snaží reagovat na vzniklou situaci navýšováním kapacity škol a úpravou spádového obvodu školy. V posledních třech školních rocích došlo k těmto změnám přibližně v pětině navštívených škol. V 12,9 % škol byl změněn spádový obvod a v 10,1 % škol byla navýšena kapacita. Naopak v 78,9 % škol nedošlo ke změnám spádového obvodu škol ani kapacity školy.

Téměř všechny navštívené školy (99,1 %) splnily povinnost dle § 37 odst. 2 školského zákona, tj. informovaly zákonného zástupce dítěte o možnosti odkladu povinné školní docházky.

4 Uvedené podíly se vztahují ke školám, které uvedly mimo spádovosti i jiná kritéria přijetí, tedy k 107 školám.